

מטעם דאס צו ווייזן די פארשידענע ארטן וואו עס קומט אריין אין דער שטראם. דער שטראם פלויסט דורך די געגנט פון די שטאט פראנקעוויץ. דער שטראם פלויסט דורך די געגנט פון די שטאט פראנקעוויץ.

די שטאט פראנקעוויץ איז א גרויסע שטאט. דער שטראם פלויסט דורך די געגנט פון די שטאט פראנקעוויץ. דער שטראם פלויסט דורך די געגנט פון די שטאט פראנקעוויץ.

די שטאט פראנקעוויץ איז א גרויסע שטאט. דער שטראם פלויסט דורך די געגנט פון די שטאט פראנקעוויץ. דער שטראם פלויסט דורך די געגנט פון די שטאט פראנקעוויץ.

די שטאט פראנקעוויץ איז א גרויסע שטאט. דער שטראם פלויסט דורך די געגנט פון די שטאט פראנקעוויץ. דער שטראם פלויסט דורך די געגנט פון די שטאט פראנקעוויץ.

די שטאט פראנקעוויץ איז א גרויסע שטאט. דער שטראם פלויסט דורך די געגנט פון די שטאט פראנקעוויץ. דער שטראם פלויסט דורך די געגנט פון די שטאט פראנקעוויץ.

די שטאט פראנקעוויץ איז א גרויסע שטאט. דער שטראם פלויסט דורך די געגנט פון די שטאט פראנקעוויץ. דער שטראם פלויסט דורך די געגנט פון די שטאט פראנקעוויץ.

די שטאט פראנקעוויץ איז א גרויסע שטאט. דער שטראם פלויסט דורך די געגנט פון די שטאט פראנקעוויץ. דער שטראם פלויסט דורך די געגנט פון די שטאט פראנקעוויץ.

די שטאט פראנקעוויץ איז א גרויסע שטאט. דער שטראם פלויסט דורך די געגנט פון די שטאט פראנקעוויץ. דער שטראם פלויסט דורך די געגנט פון די שטאט פראנקעוויץ.

די שטאט פראנקעוויץ איז א גרויסע שטאט. דער שטראם פלויסט דורך די געגנט פון די שטאט פראנקעוויץ. דער שטראם פלויסט דורך די געגנט פון די שטאט פראנקעוויץ.

דער שטראם פון די שטאט פראנקעוויץ

Handwritten signature or name

מי שמומנינים לו ספר תורה לקרות ואינו קורא מתוך גאוה שבו או שנותניו לו כוס של ברכה לברך ואינו מברך, וכן בדרך כלל המנהיג עצמו בדבנות, אי אפשר להקיים בכך, לפיכך ראוי לו לאדם להשפיל עצמו נגד השם ונגד עמו, ומי מלך או נשיא שבודד עצמו לו להטיל אימתו על הבריות שלא יקלו בו ובהנגתו והכל לשם שמים, וכן יזהר יחיד או יחידים שלא למנות פרנס על הצבור אלא אי"כ הצבור נמלכים בו, דרך צחות אמרו ראו קרא ה' בשם בצלאל וכו' ⁴³ אמר לו ה"ה למשה לך אמור להם לישראל הנוג עליכם בצלאל וכו'.

צ"ב: וכן לעולם אל יתנאה בטובה שראוה בעצמו שהכל ביד השם להמיר ולהחליף, אלא יעמוד כיראה ובאימה לפניו והיה כל מעשיו לשם שמים, וכשתארע (וח [לן] איוו צרה יפשוש במעשיו אפי' קלה שבצרות ויתעורר מתובה לתשובה, ואפי' לא אירע אצלו אלא הכוללת חלום רע יפשוש וידאג עליו עד שיתעורר מתוכו לתשובה, ואם היתה נפשו עגומה עליו ביותר ילך בפני ג' מאותביו ויאמר להם, חלמא טבא חזאי, והם עונים אחרינו טבא הוא טבא לחש זוי, דחמנא לישוויה לטב, ויש בגמ' בנסח לחש זוי, וזמנין למוזר עליה מן שמיא דטבא להוי, ופי' הדבר שהוא מנסח הלחש, כלומר שבפנים מתמיד יתא נגור עליו שיא טוב, וי"מ ⁴⁴ שהם צריכין לחזור ז' פעמים טבא הוא טבא ליהוי, ואין הדברים נראים, ואחר כך יזכיר להם החלום, ואם יכולים לפתור פותרים אותו לטוב כמו שזכרנו, ויאמרו לו עליו ג' פסוקים של הפיכה, והם ⁴⁵ הפכת מספרי וכו' עד ותאורגי שמה, ואחריו ⁴⁶ או תשמח בתולה וכו' והפכת אבלים וכו', עד ותשמחילם מיגונם, ואחריו ⁴⁷ ולא אבה וכו' ויהפוך ה' וכו' עד כי אהבך ה' אלקיך.

וי"ה צ"א: ראוי לו לאדם להאריך בתפלה ובלבד שלא יתא מעיין בה, ר"ל שלא יתא משתבח בעצמו על שהפליג בכונה ויחשוב עצמו שהוא שלשה דברים מוכיחין עונותיו של זערה אמרו שלשה דברים נענה עליה, דרך אדם קיר נטיג, ועיין תפלה, ומוסר דין על חברו, וכן ראוי לו להאריך על שלחנו כדי לשנות בה שמו מתוך כך יבאו עניים ויתפרנסו מתוך שלחנו, הוא שאמרו בזמן שבי"ת המקדש קיים מנח מכפר עצמי שלחנו של אדם מכפר.

יצא חבירו ידתי ⁴³ וכיכ בשס"ק, ושם כתב שיצא אף בלא עניית אמן, ועיין בסור שם ש' שדוקא בעניית אמן וצא ידתי, ומשמע שם שאם בשם הראשון שצדק לענות אמן, ומשמע שם שאם הוא עצמו מחויב יכול להוציא גם בלא אמן, ועיי"ש בהגהות רע"א ⁴³ שכות לה ל' ⁴⁴ בתוס' ⁴⁵ ד"ה שבע וי"מ, ועיין בתוס' רע"א ש' ודברים ⁴⁶ ירמיהו לג יג.

⁴⁷ דברים על חולי זה, משאי"כ אם מברך על חולי עצמו לא

מברך עליו ²⁷, ולדעתי כל גס העשוי ליחיד מברך עליו, שכל גס אצל יחיד גדול הוא ²⁸, אבל גם של רבים אין מברכין עליו אלא כשהוא גס גדול, ומי"מ כל שנתקדשו למקדו גדול ונצול הימנו אעפ"י שאין בו מופת מברכין עליו.

הרואה מעברות הים שעברו ישראל בים סוף, ומעברות הירדן שבימי יהושע, ומעברות נחל ארנון שעברו ישראל במדבר, והיו אמריים אורבים להם במערות בהרים מכאן ומכאן, ונעשה גם לישראל ומתו האמוריים במאורב שלום ונלכדו בשחיתותם, וכן הרואה אבני אלגביש שבימי יהושע, או שראה מעלת בית חורון ששם נפלו האבנים על האויבים, ואבן שהרים עוג מלך הבשן לורקה על מחנה ישראל ומת בה, ואבן השיב עליה משה בשעה שנלחם בעמלק, וחומת יריחו שנפלה לקול תרועת ישראל בימי יהושע, בכל אלו וכיצא בהן צריך שיתן שבח והודאה לפני המקום ושיברך שעשה נסים לאבותינו במקום הזה.

צ"ב: ראה הכבר שנתפכו בו ערי סרום ושניצל משם לוט ושנעשית בו אשמו נציב מלה מברך ב' על לוט מברך ברוך ז"ל הצדיקים ועל אשמו מברך ברוך ז"ל האמת. ושיהיו ב' מהם תלמידי חכמים או קרובים לכך, ולברך בא"י הגמל לחיבים טובות ²⁹, ואלו הן: הולכי מדברות, ויורדי הים, ומי שהיה חולה ונתרפא, ומי שיצא מבית האסורים, אלא שאם אין שם תלמידי חכמים מברך במקום שיש בו עשרה ודיו, הא כל שלא בעשרה אינו מברך ³⁰ יש מי שאומר שאין הדברים הללו אמורים אלא בחולכי מדברות שתעו, ויורדי הים שעמד

כו, ועיין דק"ס בהגהות. ²⁷ וכי"כ האבודרהם בשם הראשון מלוגיל ומבא בב"י סימן ע"ח. ²⁸ בש"ע סי' ר"ח כ"ס כתב ויש חולק, כלומר שמברך גם בלא גס, וכתב במי"א שם, וגלא מצאתי מי שחולק ועיי"ש בבבאור הג"א, ועיין בשו"ת הרדב"ן ח"ג תקעב בשם הג"א אב"ד. ²⁹ כ"ה גרסת הרמב"ם פי' ברכות ה"ח, ובריי"ח הגי' ³⁰ גומל, ועיין בסור ר"ס ובש"ע סי' ג' שתי דעות בזה, ³¹ וכי"כ ביד המלך פ"א ברכות ה"ה, ועיין בעיור ע"ר ארבע מש"כ בשם ר"ה נאון שהולכי מדבריות

עליהם נחשול שבים, וחולה שיש בו שבלו יש בהם גם והרי הן כעין היוצא מפי האסורים, אבל אם לא אירע להם כן אין צורך לברך, וכן הולכי דרכים שלא במדברות אין צריכין לברך ³¹, ואעפ"י שפשוטי המסעות מוכיחים כן אין אני מודה בכך אלא כל עולה למטה וירד מברך ³², כבר אמרו ³³ (עליהם וצ"ל) ונצול חולכי דרכים במשמע ³⁴, בתלמוד המעריב אמרו בפ' תפלת השחר, והוא הדין לכל חליטין וכל חולכי בחזקת טהרה, והוא הדין לכל חליטין בפרט אלא שאעפ"י שלא אירע להם טמא י"מ ולא עוד אלא שנראה לי שלא נאמרו אלו צריכין להודות, הואיל והדבר מצוי לחסותם, אבל כל שאירע לו טמא הן טמא נפשית ונצול ממנה בכל דבר צריך להודות ³⁵, ויש בזה חולקים מתורת חובה הא מתורת רשות ודאי מברך ³⁶.

כבר ביארנו במשנה שברכה זו עם שאר ברכות הנזכרות בפ' זה לא נתברר לנו אם יש בהן הזכרה ומלכות אם לאו, ומי"מ נראה לי כבר כן זו הואיל וצריכה מעמד עשרה שצריך בה הזכרה ומלכות, אבל שאר ברכות שאדם מברך ביחודי ואינן ברכות קבועות אלא לפקדים ליינו כן בפתחת ברוך לבר בלא הזכרה ומלכות, כגון ברוך שעשה לי גס וכו', ברוך עשית בראשית, והדומים להם, אלא שברברים אלו אין בהם כלל אמתי שהרי יש מברכות אלו שאינן קבועות שאין שיהיה אף פתיחת ברוך, כגון הפלת הדרך, והפלה קצרה, ואלקי נשמה למי שלא בירך גטילת ידים ואשר יצר כגון שלא הוצרך לכך, או שאמרה בשעתה

פירושו כשתעני. ³² כ"ה הרמב"ן בהג"א מנחם בב"י ר"ס, ובתוס' הרשב"א ח"א פ"ב, וכי"כ הרא"ה כאן. ³³ שבת לב א. ³⁴ וכי"כ הרמב"ן והר"ה, וכי"כ הרמב"ם פי' ה"ח שכתב הולכי דרכים ולא כתב הולכי מדבריות ועיין סור וכו' שם ובמהלך ספור ועיין שם בש"ע סי' ר"ט סי' ³⁵ פ"ד ה"ה. ³⁶ וכי"כ הר"ב שם, ולוחם המושלש שנתבטח ח"ד ל' ובש"ע שם סי' כתב בזה ב' דעות, ³⁷ ועיי"ש במנא שכתב עשיתי נהני לברך, וי"ל שנקור המנהג הוא כמשי"כ רבינו שאפי' להחליקים שאינו צריך לברך מכל מקום יכול לברך בהזות

פירושו כשתעני. ³² כ"ה הרמב"ן בהג"א מנחם בב"י ר"ס, ובתוס' הרשב"א ח"א פ"ב, וכי"כ הרא"ה כאן. ³³ שבת לב א. ³⁴ וכי"כ הרמב"ן והר"ה, וכי"כ הרמב"ם פי' ה"ח שכתב הולכי דרכים ולא כתב הולכי מדבריות ועיין סור וכו' שם ובמהלך ספור ועיין שם בש"ע סי' ר"ט סי' ³⁵ פ"ד ה"ה. ³⁶ וכי"כ הר"ב שם, ולוחם המושלש שנתבטח ח"ד ל' ובש"ע שם סי' כתב בזה ב' דעות, ³⁷ ועיי"ש במנא שכתב עשיתי נהני לברך, וי"ל שנקור המנהג הוא כמשי"כ רבינו שאפי' להחליקים שאינו צריך לברך מכל מקום יכול לברך בהזות

ברואה המקום, ולא איפשיטא ובגמרין נמי איפשטא¹⁵ דאמרין¹⁶ דמברך אכשנן האש וגוב דאיריות. עוד שאלו שם שבט אחד אי אקרו רבים או לא, ואמרו דלמי"ד כל שבט ושבת אקרי קהל צירי לברך, ומי"ד כל השבטים קרויין קהל אין צירי לברך¹⁷, ופלוגותיהו בתורת¹⁸ גבי צבור איפשי דאניסא דייחיד לא יברך, ז"ל¹⁹ היכי איפשי דאניסא דייחיד לא יברך, השתא אי חזי ליה בחר תלחין יומין מברך עליה שהחיינו, כד אתרשיד ליה גיסא לא כל שכן אפי' גו תלחין. ותידך ז"ל דהכא בחובה קאמר, דאינו חייב לברך, ואותו ברכות שהן על הראיה רשות הן ואי בעי לא מברך. ואפי' אם נאמר שאותו ברכות הן חובה כל שנתנה מהן, יש לתרץ דהכא לא אמרינן אלא דמשום גיסא אינו חייב לתורות על נס חברי, אבל כשרואוהו ולפיקים או לאחר י"ב חודש מצד עצמו מברך עליו ולהתנאות, שהרי לחברו לא אירע שום מקרה ושנוי בעולם, הילכך לא תקנו ברכה זו אלא כשרואוהו שאו מחמתל הנאתו²⁰. וכתב הר"ב²¹ ז"ל שכל הברכות שבפירק זה אינם בשם ומלכות, דהא רב תנא בגדתהא ורבנן לא אמרו מלכות כלל, ורב יהודה פטר נפשיה מהגומל בהויא דרבי, אלמא אינו צריכות שם ומלכות, והטעם שאינו (צריכות) קבועות. וכן הטעם לברכת הוימו, שמפני כך לא עשאוה בשם ומלכות, מפני שאינה

שאוין בו סכנה ובלבד שנפל למשכב²². אבל בערך²³ פירש אפי' חש בראשו או במעי²⁴. ואסקנא דצריך לאודוויי בי עשרה. וזמר זושא אמר ותרי מנייחו רפנו. ואיתוסק בקושיא, ולכך לא כתבה רבינו אלפסי ז"ל²⁵. הילכך מברך אפי' בלא חכ, וכן הוא בתוספת²⁶. ומיהו כל היכא דליה ליה עשרה איפשר דיתמין עד ל' יום, דילמא מיתרמי ליה דלעביד מצוה כוללתה, ומכאן ואילך מברך אפי' ביחיד²⁷. וזה ברור²⁸.

ד ואמור להו פטרין מלאודוויי. ואסקנא דעני אמון. והי"ה לאומרים שהם לא היו מתכוונין להוציא כענה²⁹. ואעפי' שהם לא היו מתכוונין להוציא בכל כי הני ברכות, בהכי סגי. והי"ה באחד מברך הגומל לעצמו ושמו חבירו המוטיב בכך³⁰. ויש אומרים דדוקא הכא שאף הם היו מברכין עליו ועל חליו, הא לאו הכי לא. עוד איפשר,

51 כ"ה ברשב"א, רא"ה ומאירי ועוד. 16 לקמן בג ב. קהל מברך ולמי"ד לא אקרי שבט אקרי 17 בכ"י: דלמי"ד שבט אקרי 18 ה. ב. ב. מכתם (עמ' קטו), מאירי ד"ה זה שבארנו בעם גדולי המפרשים. וכן במאורות כאן ולקמן פ. ב. פוא כ"ה ברא"ה ומכתם. 20 ברשב"א כאן ריש הפרק ומשם יסודו של דף ס. א. ומר, א ד"ה שאין דנים על הדינה על דף ס. א. ומר, א ד"ה שאין דנים והורגים. והובא במאירי ריש הפרק, ועי' בסי המאורות לקמן (עמ' קער) שהביא את הראב"ד בארוכה כנראה מתוך הירושני, ואולי מועד ק. א. 21 ברשב"א כתב דהראב"ד עצמו דחה הראיה, וכי' בהשגתו שם. 22 מ. ב. ב. 23 בפירין ה"א. והובא ברשב"א ומאירי. ועי' חוסי ד"ה הוראה ולקמן ע"ב ד"ה פטרין ושמ בשוניים, ועי' תורת האדם להרמב"ן עמ' 20, חוסי רי"ה ורא"ש. 24 פ"י מהלכות ע"ב ד"ה ברכות ה"ש ובפי' המשנה, ועי' אצוה"ג אצוה"ג אצוה"ג, ועי' חוסי רי"ה ורא"ש. 25 מלשון רבנו משמע

שן רשות ומשום חוב מצוה, וכי' המאירי שאין חוכרת שאר מקומות חובה אלא רשות, וכי' בכפי משנה פ"י מהל' ברכות ה"ש שלכן השמיט הרמב"ם הנני דיני דמשמע ליה שאינו מן החיוב. אבל ברא"ש כאן פ"י א וסור פ"י ריש ורש"ע סע' ז כתבו שצריך להוכיח, ומשמע חובה, וכי' בינת הראי"ן ומקור דברי רבנו אפרס שהוא בחוסי רי"ה שאלו היה חביב לו ניסיו להוכיח כולם אבל חובה לא היה דאי' היה לו להוכיח במשנה ע"ש, ובחוס' הרא"ש לא כתב זה, והוא הריטו דהוי חובה. 26 כדמוכח להלן ובירש"י ובח"ס ז. א. מנחת עט פ"י (כ"י) פ"י שחינוכים קרבן תורה, וכל דבר מתפרש כפי רע. וקרא נמי איכא הירוייה וידו ליה חסדו, ותו ויבוחו כ"י. ועי' שו"ת ח"ס א"ח"ס פ"י נא. 27 לפנינו בשניונים, ובהי' רבנו בירושבי' ע"י אצוה"ג עמ' 29 ועוד ובמצויין שם. ועי' כאן בחוסי ד"ה אצוה"ג, תרי"י, ראב"ה"ה פ"י קמן, מכתם, מאורות, אבודרהם ה"ל

ברכות שער ח ועוד. ועי' חתי"ס פ"י נא. 29 כ"כ בחוסי ד"ה ארבעה, וכי' ברמב"ן בתהיה ענין ההוראה, רא"ה כאן ומאירי ושו"ת הרשב"א ה"א פב. אול מועד צו. ב. ספר הבהים שערי ברכות שער יב ה"ן, פ"י ר"ס. 30 עוד ארבעה בשם ר"ג. ומקור רבנו בחוסי רי"ה ארבעה והוא גם ברא"ש ובסור והכל תכל עמ' 108. 31 בחוסי רי"ה ועוד: בענין. ברא"ש איתא: בענין. 32 ברי"ה לפנינו רמז רי הביאו לומר זוסר"א, אבל גירסת רבנו נאמנה, וכן הוא ברא"ה שכתב דרבנו (= הרי"ה) לא כתבה הא דמר זוסר"א משמע משום דברא"ש וזוסר"א. וכן הוא ברא"ש ובסור פ"י ר"ס (ב הרי"ה) לא כתבה הא דמר זוסר"א משמע משום דברא"ש וזוסר"א. וכי' ברא"ש ובסור פ"י ר"ס כתבו דכיון דלא איפשר עבידו לחומרא ובעינן תרווייהו ורב אלפס לא כתב כן. וכי' ברי"ה נתיב יג ח"ב שגא דהרי"ף פסק לקולא ובה"ג ז"י, א לא הביא הא דמר זוסר"א. 33 בחוסי ד"ה ואימא כתבו דעבדי לחומרא ואפילו ליכא תרי רבנן ולכתילהן אצוה"ג בירור כל כן, ומשמע רבנו שמפריש לכתילהן צירי תרווייהו וריכא אפילו אין תרי רבנן [וכן בדיקתי בכי"י של התוספות במכין להלמוד השלם ושמ כלפנינו]. אבל הסור שם וכן באבודרהם שם כתבו בשם התוספות דבעינן תרווייהו, ונתכונן לחוס' רי"ה ואפשר שצריך לתקן בתוספות שלנו שחסר מן הדמות: ז"א ליכא אפילו ליכא תרי רבנן". 34 כ"כ הרא"ה, והובא גם באל מועד צו, א שכתב הרא"ה שאם לא מנא י מברך בלי י, צריך להותין שלשים יום לעשות המצה כלהתה. אבל בא"ח כתב בשם הרמב"ן והרשב"א שלא יכתב יותר מה' ימים שיותר כבר נטמח ממנו, ובתרי"ה כתב דעשרה מעכנים ולא יברך, אבל במרדכי כאן רמז

ריב כתב כרבנן. 35 רבנו חסד"ה שיה בירר, אף שרובה ראשונים הרמב"ן והרשב"א בשם רי"ה ועוד כתבו שלא יתעב הדבה. 36 כלומר דאפילו לא ענה יצא כיון דשומע כענה. וזו שיטת הרא"ה. 37 דצריך כונה ששמע ושמע, ואם צריך להוציא לוהיציא לברך לעיל ועל חליו הוי כאלו נחכחו להוציא. 38 כ"כ גם הסור בשם אביו אלא שכתב הטעם כיון שהם לא היו חייבים בברכה זו. ונראה הביאו דכיון דהם לא חייבו המברך צריך לברך ברכת השבת וכמו ש"י צריך שיענה אמן כמברך בעצמו. ועי' באוה"כ פ"י ר"ס ד"ה וענה אמן שוקשה על רבנו שאפילו בענה אמן צריך שיכין להוציא, עי' סוסי' ר"ג [ועי' הגהת הרא"ה אות טו שאפשר שתלוי אי מצוה צריכות כונן]. ובחי' גרע"א כתב דלי"מ כאן סברת שומע אי"כ אפילו אמרה הוא עצמו בנחת זה לא יצא ורק מטעם דהוי כממטרך לברכה חבירו יצא. [וזה כעין שכתבו בסור]. 39 אפשר שצריך לתקן: א"א. 40 ובשיטתו לעיל דעשרה אין מעבדין, וברעת הרא"ה. אבל דעת הח"י דלא יצא, ועי' שו"ע שם פ"י ג. 41 עי' הקוש"ט היכא אשכחן שוה הקב"ה לעשות משכן תחלה, וא"ר צוה זה, עי' התוספות ורש"י. ויסוד דברי רבנו בראב"ד הובא במכתם (עמ' קטו): להיפוך התקן בבלא"ל למשה מעשה והמשכן לי נודע אצלנו, אלא מפני שראינו אותו ביקשנו לי תרומה בענין אותו וביקשנו בענין אותו ביו בציאה בין בעשיה, ונודע כי המשנה הראשון שגא' בויקוהו לי תרומה היה ספור משה לבצלא

אע"פ דאס וואס ער זאגט... (דער ערשטער פארעם)

א, און ער... (דער צווייטער פארעם)

(צווייטער פארעם) ל... (דער דריטער פארעם)

(צווייטער פארעם) ל... (דער פערטער פארעם)

(צווייטער פארעם) ל... (דער פינפטער פארעם)

(צווייטער פארעם) ל... (דער זשעקסטער פארעם)

(צווייטער פארעם) ל... (דער דרייסיגסטער פארעם)

אע"פ דאס וואס ער זאגט... (דער ערשטער פארעם)

א, און ער... (דער צווייטער פארעם)

(צווייטער פארעם) ל... (דער דריטער פארעם)

(צווייטער פארעם) ל... (דער פערטער פארעם)

(צווייטער פארעם) ל... (דער פינפטער פארעם)

(צווייטער פארעם) ל... (דער זשעקסטער פארעם)

אע"פ דאס וואס ער זאגט... (דער ערשטער פארעם)

אע"פ דאס וואס ער זאגט... (דער ערשטער פארעם)

אע"פ דאס וואס ער זאגט... (דער ערשטער פארעם)

אע"פ דאס וואס ער זאגט... (דער ערשטער פארעם)

הוא שיהיה אדם כי לא יקראו עמו קול' כי יקראו עמו קול' ואל תעבד אלהים אחרים... (מסכת בבא מציעא)

וְאֵלֹהִים אֲחֵרִים

הוא שיהיה אדם כי לא יקראו עמו קול' כי יקראו עמו קול' ואל תעבד אלהים אחרים... (מסכת בבא מציעא)

וְאֵלֹהִים אֲחֵרִים

הוא שיהיה אדם כי לא יקראו עמו קול' כי יקראו עמו קול' ואל תעבד אלהים אחרים... (מסכת בבא מציעא)

וְאֵלֹהִים אֲחֵרִים

הוא שיהיה אדם כי לא יקראו עמו קול' כי יקראו עמו קול' ואל תעבד אלהים אחרים... (מסכת בבא מציעא)

וְאֵלֹהִים אֲחֵרִים

הוא שיהיה אדם כי לא יקראו עמו קול' כי יקראו עמו קול' ואל תעבד אלהים אחרים... (מסכת בבא מציעא)

וְאֵלֹהִים אֲחֵרִים

הוא שיהיה אדם כי לא יקראו עמו קול' כי יקראו עמו קול' ואל תעבד אלהים אחרים... (מסכת בבא מציעא)

וְאֵלֹהִים אֲחֵרִים

ואל תעבד אלהים אחרים... (מסכת בבא מציעא)

וְאֵלֹהִים אֲחֵרִים

ואל תעבד אלהים אחרים... (מסכת בבא מציעא)

וְאֵלֹהִים אֲחֵרִים

ואל תעבד אלהים אחרים... (מסכת בבא מציעא)

פוסקתו וכל קיומיו, ועל זה לא שייך ברכה פוסקת ויצאם בהתפלות התמידות שמוכריים בהם הודאה מודים אנתו לך וכו' ועל נסין וכו':

ד' יוש' עוד מין שליש' הוא ממוצע בין הנסיות ובין השבעות והיינו שהענין הולך כטבע אבל יצא מעט מגד' הטבע אל טבע הנסיות, לדוגמא העובר וסותר ימים והוא טבע אמנם כאשר יקומו רוחות אסורות קשה על פי הטבע שתנצל הספיה ומ"מ אינה יוצאה מגד' הטבע לגמרי כמובן, וכל שכן הולכי מרביות שהם בסכנה עצומה, וכן היושב בבית האסורים החולה שתקפה עליו מחלתו, ולכן לברך לשון נס אי אפשר ורק נותן תודה פרטית להשי"ת על הדבר הזה ומצדיק עליו הדין הברכה שהיסורים שהגיע לו היו מפני חטאיו הצלתו הוא גמולת טובה מהשי"ת אף לחייבים:

ה וסיפוך וכל החיים יודוך סלה, וחיים ר"ת חולה יסורים יס' מברך, ומברך ברוך אחת ה' אלקינו מלך העולם הגומל לחייבים טובות שגמלני כל טוב, והשומעים ענין אמן ואומרים מי שגמלך כל טוב הוא יגמלך כל טוב סלה והוא כעין תנחומין וברכה לנפש שסבלה יסורין, ואינו מברך עד שיצא מהצרה לגמרי, יורדי הים עד שיעלה ליבשהוואו, הולכי מרביות עד שגיעו לחוף השוכנין, ומי שהיה חולה ונתרפא עד שיצא לשוקו, ומי שיצא מבית האסורים עד שיצא נקי לגמרי ממשפטו ולא שיצא על ערבות, ואין חילוק בין אם היה חבוש מחמת ממון ובין מחמת נפשוחו:

ו כיון דכתיב (פס' ט' ט) וירוממוהו בקהל עם ובמושב זקנים יהללוהו לכן אמרו חז"ל

פסקי משנה ברורה

ואם במשני' (פס' ט) ואין בכל זה מה שעומדים עם הספיה ועלם ליבשה ליום או ימים, ובשעה' (פס' ט) ואם שהיה כמה ימים מסתפק בעולת המיד, אך ממשקת האיך משמע הם בזה אינו מברך, וכן במשני' (פס' ט) ואין בכלל זה מה שנוכחין לשוב באמצע הדרך, וכן במשני' (פס' ט) הולך כבר על פסוק, וכן במשני' (פס' ט) דעת מג"א ודוקק מחמת נפשות, והרבה חולקין עליו, ובבית' (פ' ט) ויש' כתב דכתיב' ליתע רפי"ה בורא צדק רביר המג"א והוסף שם: דאף ליתע החולקים על המג"א

ג"כ, אבל בלא זה לא היה שייך ברכה על זה, וכן משמע בלבוש (פ"ט ע"ג שם):

י' כתב רבינו הב"י בסעיף ט' י"א שאינו מברך על נס אלא בנס שהוא יצא ומתגה העולמות, אבל נס שהוא מנתג העולם ותולדתו כגון יצא וביצא בזה אינו הייב לברך, ויש סכנה ויצעל וביצא בזה אינו הייב לברך, ויש חולק, וטוב לברך בלא הזכרת שם ומלכות, עכ"ל, וכתבו על זה דאין מי שתולק בזה, דאין יעלה על הדעת להקרא נס מה שהוא ברוך הטבע ומג"א סק"ט, ואם כי יש לחזק דבריו, אך לדינא אין נפקא מינה ואין מברכים רק על הנס היוצא מגדר הטבע, ועל של טבע מברכין ברכת הגומל כמו שיתבאר בסיומן הבאותי:

רי"ט דיני ברכת הגומל ד' צדיקים להורות וכו' י"ג מפעמים:

א א אמרו חז"ל [מ] ארבעה צדיקין להורות, יורדי הים הולכי מדבריות ומי שהיה חולה ונתרפא ומי שהיה חבוש בבית האסורים ויצא, וכולן מפורשין כההלים [מן] יהודו לך וגו' יאמרו גאולי ד' אשר גאלם וגו' תעו במדבר וגו' ויצעקו אל ד' וגו' וירדכם וגו' אל עיר מושב יודו לך חסדו וגו', וישבי חשך וצלמות וגו' ויצעקו אל ד' וגו' יציאם מחשך וצלמות וגו' יודו לך חסדו וגו', ויגיעו עד שערי מות ויצעקו אל ד' וגו' יודו לך חסדו וגו', יורדי הים באניות וגו' ויצעקו אל ד' וגו' יודו לך חסדו וגו' וירוממוהו בקהל עם ובמושב זקנים יהללוהו:

ב ביאור הדברים כמ"ש בריש סימן הקודם שכל חיותנו וקיומנו הם על פי נסים ולא כטבע כמו שאנו אומרים על נסין שכל יום עמנו וכו', והמתכוון בחיי עם בני ישראל באירכות גודל פורענו ראה

פסקי משנה ברורה

אחו בתוך לי יום שכבר בך אפיקו, אי"צ לברך עליה, וכן במשני' (פס' ט) ובאדם מסרס מוכר ברוך עשה נס לפלוני במקום הזה, ופרס שמו, וכן בבית' (פ' ט) הנכון בוראי למעשה כדעת המג"א הריים אין נהוג ברכה

האש שהושלכו בו חנניה מישאל ועזריה מברך ברוך עשה נס לצדיקים במקום הזהו, ויש מגמגמין בברכה זו של אדם מוסרים ונתקדש שם שמים על ידו ומג"א סק"ט, ויש מקיימין זה [עין גליה דנפ' (פס' ט) ומלפני סקל (פס' ט)], ועתה בוראי אין למצא כאלהו:

ח י"א הרוואה אשתו של לוט מברך שחיס, עליה הוא אומר ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם ריין האמת, ועל לוט הוא אומר ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם וזכר הצדיקים, והיינו אברהם אבינו שבוכותו ניצל לוט [נפטי' (פ' ט) וכו'] כן הוא בגמרא (פ' ט) ונראה ההבדלה על לוט הוא רק דרך אגב דמפני שמברך על אשתו לכן ממילא מזכיר את לוט

יבאה בעינים פקוחות כי ד' שוכן בקרבנו תמיד כמו שהבטיחנו בתורתו הקדושה (פס' ט) וצאך גם זאת וגו', וזהו מאמר ז"ל (פס' ט) גלו לבבל שכניה עמהם וכו' כלומר שהכל רואים שקיים בני ישראל אינו כטבע כלל וכלל, ואף גם בהדורות העושים מעשים לא טובים עכ"ז שכינתו לא סר ממנו כדכתיב (פ' ט) שמיסר אותנו ועל זה נאמר (פס' ט) יסור יסרני (פ' ט) ולמות לא נתנני, וזהו כלליות מצבינו בכלל ובפרט:

ג אך הנסים נחלקים לשני קצוות, עם רך המיעוט והיינו הקצה האחד כשתנסט גלוים ויוצאים מגדר הטבע לגמרי כמו נס מצרים וכדומה, ועל כאלו צדיקים לברך ברכה שעשה נסים לאבותינו כי שעשה לי נס, והוא הדינים המבוארים בהסיון הקודם, והקצה השני הנסים הכרוכים לגמרי בהטבע כמו כל השני הנסים (פס' ט) כתב הרד"ק דוקא כשם ההג"א זו, וכן בשערי' (פס' ט) ולא רק הסכה, וכן במשני' (פס' ט) לא היה כמתנה של עולם, ולא רק הסכה, וכן במשני' (פס' ט) הכיע הכותבת המוכר רעל של טבע יבד שעשה לי וכו' בלא שם ומלכות.

מנייהו רבניו ונקראו זקנים בלשון הכתוב ומיעוט זקנים שנים, והומכים בפ"י (פ"ט) כתב שמברך בעמידה, ונ"ל טעמו דכיון שמברך בפני עשרה ואכל כי עשרה שכינתו שריא אינו מדרך ארץ לישב, ומשמע זה נראה דנתנו לברך ברכה זו אחר שעולה לתורה ראו ורואי יש בין העשרה איזה לומדים והוא מעומד, וכל זה אינו לעיכותבא שאם אין ביניהם תרי רבנן יצא [מחמי' פ"י ט' ט], והטור כתב דגם בלא עשרה יצא, וי"א שלא יצא, וטוב לברך פעם אחר בפני עשרה בלא שם ומלכות, ונכון ליהודי שלא להתעכב בברכה זו יותר מג' ימים אחר שיכול לברכו, ואם השומעים לא ענו מי שגמלך וכו' ג"כ אינו מעכב [מג"א סק"ט], וקטן אין לו לברך שום טעם ורק מפני שהמוגז הוא לברך בעת קריאת התורה לכן מודים שאין הנשים חייבות בברכה זו ולכן נכון שיברכו, ואולי מפני דכתיב 'בקהל עם' ונשים לא מקור קהל ולברך בפני אנשים אינו מדרך ארץ ולכן נמנעו מהוסי' [ועין מג"א (פס' ט) וכו']:

ז א"א כיון אחד הגומל בשביל עצמו ותכונן ה' להוציא גם את חביו שחייב בברכה זו וחביו שמע הברכה ממנו וכיון לצאת בו, יצא אפילו בלא עניית אמן, כיון שהמברך ג"כ חייב בברכה זו, וכמ"ש בסימן רי"ג (פ"ט) ע"ש, וכבר כתבנו (פ"ט) שלא להתעכב בברכה זו יותר מג' ימים, אמנם בדיעבד אם איתר יש לו תשלומין כל זמן שירצה, ונ"ל דאם הפליג זמן רב עד שנשכח העניין אין לו לברך עוד ואבד הברכה [ועין ט' י"ט]:

פסקי משנה ברורה

נראה רבי' דקא כשישב עכ"פ בבית האסורים מגור משך איהו זמן, אבל לא בשעתו לישב ליום או ימים בבית האסורים דכזה לביע אין מברכין, וכן במשני' (פס' ט) עם כעל הנס, וכן במשני' (פס' ט) וכתב מג"א דבעני' הני רחמי' הלכות, וכן במשני' (פס' ט) וברעב יצא אי כשיבשה, וכן במשני' (פס' ט) והכותב האחרונה ראפי' יצטרך בשביל זה לברך שלא בספר תורה, ואם אין לו עשרה, כתב (פס' ט) ועיי' בהל' הראיה שכ' דמסין ע' לי יום מן יודמן לו, וכן במשני' (פס' ט) ויש שכתבו דמים נכון הוא

עוֹלָמוֹ לֵבֵן אֶפְרַיִם מִיָּדָה... אֵלַי מִבְּרִית לְבָרִית וְנִתְּנָה אֵלַי... אֵלַי מִבְּרִית לְבָרִית וְנִתְּנָה אֵלַי...

אֵלַי מִבְּרִית לְבָרִית וְנִתְּנָה אֵלַי... אֵלַי מִבְּרִית לְבָרִית וְנִתְּנָה אֵלַי... אֵלַי מִבְּרִית לְבָרִית וְנִתְּנָה אֵלַי...

אֵלַי מִבְּרִית לְבָרִית וְנִתְּנָה אֵלַי... אֵלַי מִבְּרִית לְבָרִית וְנִתְּנָה אֵלַי... אֵלַי מִבְּרִית לְבָרִית וְנִתְּנָה אֵלַי...

אֵלַי מִבְּרִית לְבָרִית וְנִתְּנָה אֵלַי... אֵלַי מִבְּרִית לְבָרִית וְנִתְּנָה אֵלַי... אֵלַי מִבְּרִית לְבָרִית וְנִתְּנָה אֵלַי...

אֵלַי מִבְּרִית לְבָרִית וְנִתְּנָה אֵלַי... אֵלַי מִבְּרִית לְבָרִית וְנִתְּנָה אֵלַי... אֵלַי מִבְּרִית לְבָרִית וְנִתְּנָה אֵלַי...

אֵלַי מִבְּרִית לְבָרִית וְנִתְּנָה אֵלַי... אֵלַי מִבְּרִית לְבָרִית וְנִתְּנָה אֵלַי... אֵלַי מִבְּרִית לְבָרִית וְנִתְּנָה אֵלַי...

אֵלַי מִבְּרִית לְבָרִית וְנִתְּנָה אֵלַי... אֵלַי מִבְּרִית לְבָרִית וְנִתְּנָה אֵלַי... אֵלַי מִבְּרִית לְבָרִית וְנִתְּנָה אֵלַי...

מדון שלוחות. דהא לון שלוחות צמורה צנופה. וית. וכלם מקיימים מלת הברכה על ידו אפי' תכונות לומר כ"ל דשומע כעונה היינו וכליו כלם מצדדים ברכה אחת הולא מפי דחצירו מולאו וכו' כעין דין שלוחות. דהחורה המצדד שפיו כפיסם ודלוי שיקיים כל אחד גילה לנו דכשחצירו שומע ממנו יכול לטפוחו שליח. שפיו של אחד חייב בצרכה זו לנעמו כ"ז ריבוי ברכות הליכות עכ"ל. והנה מוצא

(ד) כתב הש"ע ס"ד (או"ח סימן ר"י ס"ז) ג"כ בדבריו דהענין דשומע כעונה הוא דהוא עושה הברכה צדורת שלוחות לכולן. וכוונתו הליכות. ואף שהשומע כעונה מי"מ המצדד הוא כאשר בארנו דכיון דין שלוחות. הוא עיקר שהוא נעשה שליח לכולם להליאם

בענין שומע כעונה לבריית הגומל סימן י"ד

76

(א) בגמ' (ברכות י"ה) רב יהודה חלש ואיתפח על לגבי ר"ח גדוהאח ורבנן אמרו ל"י בריך רחמנא דיהבך ויהבן ולא יהבך לטפחא אמר לכו פטרתון יתי מלאדויי, והא אמר אביי בעי אודויי צאפי שפריה. דהו"ו כי עשרה והא איבן לא קא מודה. ומשני ל"ל דענה צדויי אמר ע"כ. ומקשים הראשונים דלמה לריך לומר אמר. הא בלא"ה יכול ללאת מטעם שומע כעונה. שהרי שומע כעונה יולא גם גלי עניית

(ב) והגרעק"א (בפ"ע או"ח סי' ר"ע ס"ד וס"ה) והאבני מז' (או"ח סימן מ' אות א') תירלו דלא שייך שומע כעונה חלל במקום שאומר זה הנוסח שחצירו לריך לומר. אבל במקום שהעונה אומר נוסח אחר אף שהכונה של הנוסחות שוין כן. ככ"ז ח"א להוליא מטעם שומע כעונה. וכלן הרי השומע

היינו שחידשה חזרה דמקום שאיריבן דיבור יכול חצירו לדר צבניו. מסתבר שאינו לריך לומר באותו הנוסח שחצירו היה לריך לומר. שהרי אם כבוסח שאומר עכשיו מחזי יותר שטובה צבניו חזרה היה אומר זה הנוסח לא צלמח שהוא צנמנו היה אומר זה הנוסח לא היה יכול ללאת משום דאם אומר שגמלך מחזי שאינו חזרה על כוס שקרה לו. משא"כ שחצירו אומר שגמלך. הרי חזרה מחזי יותר שומע על יוסר. ולכן ס"ל להבין ראשונים שיה לא היה חסרון מה שאמרנו בלשון אחת ממה

שהוא היה לריך לומר. אך הגרעק"א ס"ל כלל ג' ע"כ שמיטתו מחסוך דיבורו של חצירו אליו. ומלא שהוא הוא המצדד. ובאומר הברכה בלשון שגמלך הרי אינו יולא משום שהוא לריך לומר שגמלני. מש"כ אין יכולים להוליא מטעם שומע כעונה.

ה' ולכאורה כוונתו לומר דכיון שהוא דין צומל שאריך להודות בפני עשרה כמבואר בסוגיא שם. לכן אף ששומע כעונה וחשב כאלו בריך. עכ"ל אינו חשב כאלו בריך בפני עשרה. ולכן לא סגי צמה שבודה ע"י שומע כעונה כיון שלא היה בפני עשרה. והנה לפי ד' א' שחצירו מצדד צבניו. אין הסברה מוצתת כ"כ. שהרי הוא תחיל

77

צרכה שיהא בפני עשרה. ואם שחצירו המצדד בודה בפני עשרה כדלוי. הרי אז נחשב שבודה הוא צנמנו בפני עשרה. דהא חצירו בודה צבניו בפני עשרה. אמנם ל"ל כי מובן שפיר דהא יולא צמיתתו. ואלו י"ל דלא נחשב שבודה בפני עשרה. שהרי בודה בפני עשרה הפי שטורה שומעין הודתו. והעשרה אינן שומעין שמיטתו. והוא דומה להמצדד הברבור בפני עשרה או שצריך צפה בלשם דלא מהני. ולא נחשב כאלו בודה בפני עשרה. וכן כון כיון שהעשרה אינם שומעין שום דיבור ממנו שהרי הוא יולא צמיתתו. ללאת לא חשיב שבודה בפני עשרה. והנה שאף ל"ל כי כחצני דלוי יולא צמיתתו גרידא רק הכולה שמתשך דיבורו של חצירו אליו ע"י שמיטתו. ככ"ז ס"ל

(ד) והנה על קושיא הי"ל מדוע הולך לענות אמר. הלא היה יכול ללאת מטעם שומע כעונה אף גלי עניית אמר. הריך כחצרות שור (בספרו צבור שור במסכת ברכות פ"ט ח"ל. ולגבי דהא דאמרין שומע כעונה מי"מ לאו כעונה ממש הוא רק דהשומע יולא כעונה. וכ"כ הכ"מ בדיחא לגלח דברי הרמב"ם ז"ל (פרק א' מהלכות ברכות משנה י"א) וע"כ שומע כעונה לאו משום דשחיתתה הויא כבודה דלא אמרו שחיתתה כבודה אלא כגון באדם המצדד לחצירו או בדבר הנוגע לחצירו וחצירו שותק כהאי דיבורות (דף ע"ז). אבל אדם המצדד ומצדד לקב"ה אין שחיתתו כעונה אלא מטעם דלא גרע ממצדד בלבו. והרי

דכיון דכמשכת דיצור אליו לא נשמע לעשרה. לכן כוח חסרון כבודכה צפני עשרה.

ו) אמנם י"ל דגם לז' ה' דחצירו מוליאו יובן כסבדח דלא יוכי שומע כעושה

ומעטס כפ"ל דלירי לכווח צפני עשרה. דיי"ל דכעטס דלא מכי משום שלא כודע צפני עשרה

אין כעטס כפ"ל דעשרה לא היו שומעין כשכודע ע"י שומע כעושה. ללא י"ל דכיינו

עטמח דיי"ל דכודעה דכח צפני עשרה כוח יוחר מסתם כודעה. דקפידת כחודע כון שידה

צפני קכל ועדה. ולא יכח צינו לציון עטמו. וי"ל דכחודע לא חידשה דשומע כעושה רק כחופן

דלא ליריבין ללא סתם אמירה. אלכ צמקוס דליריבין יוחר מסתם אמירה או אין חצירו יכול

להוליא. ולכן אמרין דכגס שחצירו כודע צפני עשרה. אלכ על חלק של כודעה צפני עשרה לא

אמרין שומע כעושה. והיינו דעל חלק זה דיכח כודעה צפני קכל ועדה לא יכול חצירו

להוליא. ומלל דחצירו להוליא רק צענטס ככודע אל לא עד כדי כך שוכח שחב כאלו כודע

צפני קכל ועדה. ולכן לא מכי שומע כעושה צברכת בגומל.

ז) ב"ב, הכה האבני חר (א"י"ח סימן מ' אות ג') בקשה על סדר קושיות בגמרא

כפ"ל (כחות ח'). דמתחלה פריך וכה לא היו עשרה ומשני דכוד עשרה. וכוד מקשה וכה

איכסו לא מודה. ומשני דעמי אמן. וכלא קושיו השניה פשוטה יותר דלא מודה כלל. והי' ל'

להקשות דבר זה מתחלה. ולאחר שמתרן שעה אמן או יקשה וכה לא הוה עשרה. אומס לפי

דברי כבוד שור דקושיות בגמרא דלא מכי כון שומע כעושה מל דכיו דלירי לכווח צפני

עשרה מיושב הקושיו כמין חומה. דלי ללו שמייעטו מפלוו בלי עניית אמן. עכ"ל.

והנראה לומר בזה. דכוד י' נפקימו ליינח נין חיוון כרל"ח לחיוון

כחצווח שור כפ"ל משני מה לא הוה יכול ללח מטעס שומע כעושה. דלפי דברי כחצווח

שור דכחסרון הוה משום דלירי לכווח צפני עשרה. או אין יכול להוליא ככודע חצירו גס

כשמכרד לעטמו. כיון דכשמודה כשומע כעושה אינו צפני עשרה. משל"כ לפי חיוון כרל"ח

דכחסרון הי' מחמת דלא הוה בר חיונה. ח"כ צמקוס שלריך לכווח לעטמו וליכח כחסרון של

צני חיונה. או יכול להוליא אחריס כשומע כעושה. ולכן כחצו עטור דלפי חיוון כרל"ח

דלכן לא הוה רב יכודח יכול ללח כשומע כעושה מפלח כחסרון של צני חיונה. לפי זה

ציור דליון לפעמי כחסרון של בר חיונה והיינו ציור שחצירו מכרד לעטמו. או שפיר יכול ללח

כשומע כעושה. דלס לאמר כחצווח שור דלכן לא ילא רב יכודח ככודע כשומע כעושה

משום דלא שייך שומע כעושה צברכת בגומל. ח"כ גס ציור דחצירו מכרד לעטמו אינו יכול

ללח כשומע כעושה. ולכן דייק כעור וכתב דלפי כרל"ח שפיר יכולין ללח ע"י שומע

כעושה צברכת בגומל.

הדיון דברכה הגומל צריך להיות צפני עשרה ונפ"מ"מ לגבי שומע כעושה

ט) הנה כנאר היעב (בש"ע א"י"ח סימן ר"ע סק"ד) הביא בשם הל"ק"ע ומקראי

קדש דס"ל דבעל הכס הוא ככלל עשרה. והכריח ס"ל דלירי עשרה מלכד בעל כוס.

וכמ"צ בשע"ז הביא סמך לשיטת כסובריס דבעל כוס ככלל עשרה. מברכת חתיים דלפיין

לח מ"ח מתקבלות כרובי הי' וס' כחתיים מן לכת בגומל רק על שמש מה שכהו מכרד

כמין. הי' כון צברכת בגומל דלפיין מוירומוחו כקכל עס ג"כ כבעל כוס מן

כמין. וכברין שומל (בסימן כ"ג אות ב') דהה רליות כמ"צ. ח"ל. ויל דלוי דומה כלל

ליון ככודע חתיים דכחס הוא דין דככודע ליריב לכווח צפני עשרה. ולכן גס כחמן מן

כמין. דככודע הוה בעשרה. אלכ לעינ ככודע בגומל אין זה דין דככודע ליריב לכווח צפני

עשרה ללא דכודעה ליריב לכווח צפני עשרה. עכ"ל.

ז) והיינו דפלוני כסוקוס דין ככודע בגומל דלירי לכווח צפני עשרה. ח"כ הוא

דין ככודע ליריב לכווח צפני עשרה. ודין זה הוא דככודע לירי לכווח צמקוס ש"ס כשרלח

כשפיה. או כהוה תנאי כודעה דבעל כוס לירי לכווח לפני עשרה. ולפי כל דכודע תנאי

ככודעה דלירי לכווח צפני עשרה מוכן שפיר חיוון כחצווח שור דלח דשומע כעושה מ"מ

הוה לא כודע צפני עשרה דהוה לא שומעין מה כהוה שומע כעושה. ולכן י' בזה חסרון

כודעהו שלא הוה צפני עשרה. דכח לא שמש כודעהו. משל"כ חס לאמר ככסוקוס דכוח

תנאי ככודע דלירי לכווח צפני עשרה דככודע לירי לכווח צמקוס כשרלח כשפיה. ח"כ חיה

כחסרון י' בזה שלא שמש מה שצריך. כה צמליות הוה כון ככודע צמקוס ש"ס כשרלח

כשפיה דכוח עשרה. ודף חס לאמר דגס לגבי ככודע חתיים חס צריך ככודע כלתס ולא

שמש אחריס דלא ילא כודע כאלו לא נעשו בעשרה. דכיון דלא שמש ככודע הוה כאלו

דובר צינו לציון עטמו. ותלוי לא צריך ככודע צמקוס ש"ס כשרלח כשפיה. וראה דכח

שלי. דהרי כון הוה שמש כשצריך מכרד ככודע בגומל רק על שמש מה שכהו מכרד

בגד שומע כעונה וע"ז נראה דלניח כזה הכנייה כיון דהשפעה י"א להם שייכות שפיר חשינו דכרכה כיה במקום השלח [

עוד בענין שומע כעונה בברכת הגומל כשהמברך והשומע מברכים על סיבות אחרות

7 ←

(א) הנה בשרי (א"ח"ח סימן ר"טע ס"ה) כתב המחבר, ח"ל: אם בירך אחד בגומל לעלמו ותכוין להוליח את חבירו ושמע חבירו וכיון לאלת יאל אפילו בלא עניות אמן (כיון שכמברך ג"כ חייב יאל כפני בלא עניות אמן) עכ"ל, וכמו בברכות רעק"ח ח"ל: ואם המברך חייב ומברך בברכה על שכיב מולך ומרפא וזה שומע חייב בברכה על שכיב סולן מדבר מסתפק בם' אורים גדולים בדרשותיו פ' ט' ד"ל דיואל בלא עניות אמן או דאף בעניות אמן אינו יואל עיי"ש.

(ב) ואפ"ל ולדדי הספק תלוי בחקירה בי"ל. לפי ד' ב' דלוי חבירו מוליאו רק דמברך בשמיעתו דעל ידי שמיעתו ממשיך דיבור של חבירו אליו, מסתבר שיואל דכא אף שחבירו מברך על דבר טוב לגמרי, עכ"ל כיון שנוסח הברכה לא נשתנה כלום בזה שחבירו על ענין אחר, ומאלה לשומע אותו בנוסח שלי"ך לשמוע, ומכ' לי שחבירו סודק על ענין אחר, אבל לא כה' חבירו מוליאו, אי"כ המברך הוא רק אותו שמברך נסה, ולכן י"ל דכיון דחבירו

מברך על ענין אחר שוב לא חל הברכה על מה שנוגע אליו.

(ג) אבל האמת אינו קו, דכא גם ד' הכי מודה דיש תנאי דהמברך יבא מחויב בדבר לא

דדבר, והביאור הוא דאם אינו מחויב בדבר לא חל על הברכה האות ברכה, וכן כן א"כ אמרינן דברכה בגומל דהוא על נס אחר, אינו אחרת ברכה גומל שהוא על נס אחר, אי"כ כשהוא שומע ברכה גומל ממי שנשעף לו גם אחר, אינו שומע אותה ברכה גומל שהוא ל"ך לברך, וא"כ כגם דנוסח הברכה טוב, אבל האות בברכה אינה טוב, וא"כ גם ל' ב' דבשמיעתו ממשיך דיבור אליו אינו יואל, כיון דממשיך האות ברכה שלי"ך בשבילי, וביבואור ספיקות כאורים גדולים ע"י משי"כ להלן.

(ד) ובאמת י"ל דגם ל' א' דחבירו מוליאו י"ל דיואל אף שחבירו מברך על

נס אחר, ד"ל דברכה בגומל אינו כפח על נס פרטי שלו, רק שנתן שפח והודאה להקב"ה מה שגומל טוב להלכריס, ולא חל הברכה על נס

פרטי שלו, וברכה זו שגומל טוב להלכריס ל"ך חבירו ג"כ לברך, וממה שמסתפק כאורים גדולים אם יבוליו להוליא חבירו שנשעף לו נס אחר, מביאר דלומד כד' ד' דברכה גומל הוא ברכה על נס פרטי שלו, ולפי זה י"כ מה דמסק בש"ע דאם המברך מברך על נס פרטי שלו וחבירו שומע דיואל, כא כיון דחבירו מברך על נס פרטי שלו כא"ך יכול להוליא חבירו (לפי ד' זה), ומדברי הרמב"ם משמע דעל ל"ך חבירו נמי ל"ך לברך על אותו דבר ודלוי שיואל, דכא דרעק"ח קאי על דברי בש"ע דמביאר דיואל להוליא חבירו, רק דמסק של כאורים גדולים הוא אם חבירו ל"ך לברך על ענין אחר, ולכאורה להלך דברכה בגומל הוא על נס פרטי שלו, מה ל' אם חבירו ל"ך לברך ג"כ על אותו דבר או דהוא על ענין אחר, הא חבירו אינו מברך על דרך כלל רק בדרך פרט על נס פרטי שלו, והא"ך מוליאו חבירו.

←

(ה) והנה המחירי במסכת ברכות (ס"ט) כתב ח"ל: אחד מאלו הליכין (להודות שפח אחד מחבירי אל"ו צמעתה עשרה וצ"ך את כסם על מה שגמלו בן גוסס החתן לכן כן נסמח אחר בגון שיאמר בתוך שהחירך לוי בשלום או בירך רחמנא דיהבך לן ולא יבכך לעפרה או כיואל בזה והכל עונה אמן נפטר הוא ב"ך ואין ל"ך עוד להודות, ואם הוא מברך בשביל עצמו ועונה זה אחריו אמן להודת עצמו נראה ל' שאינו נפטר ב"ך ויש שפטריו אף ב' ואין נראה ל' עכ"ל, ומשמעות דבריו הוא דש"ל דלוי יכול לאלת מחבירו גם ע"י שומע כעונה, וביאור הדברים היינו כ"ל דכיון דחבירו מברך על נס פרטי שלו כא"ך יכול להוליא חבירו שהוא ל"ך לברך על נס פרטי שלו (וכה כ"ל א' דחבירו מוליאו וכ"ל ב"ל צלות

על נס פרטי שלו, אולם באמת אין ראיה מדברי המחירי חבירו ג"כ לברך, ד"ל דבאמת מודה שיכול להוליא חבירו גם בברכה בגומל באמלעות שומע כעונה כשהחבירו מתכוין להוליאו והוא מתכוין לאלת בברכה חבירו וזמן שנשעף לו נס אחר דכונת המחירי לומר דע"י עניות אמן לחוד אינו יכול לאלת כשהחבירו סודק על נס שלו, דעניות אמן אינו מועיל רק כשהחבירו מברך ג"כ על נס שלו, ובגון בירך רחמנא דיהבך לן ולא יבכך לעפרה (וביאר הדברים ע"י מה שכתבנו בסיומן י"ב אות י"), אבל אם המברך מתכוין להוליאו י"ל דיואל ע"י שומע כעונה, אמנם דעת האורים גדולים י"כ דאם סובר דברכה הוא על נס פרטי שלו אי"כ כא"ך יכול להוליא חבירו שלי"ך ג"כ לברך על דבר שהוא בגון שהוא ל"ך להודות על מה שהקב"ה רופא

של אמירה גרידא, אלא דכא גובי' דלרין
 לנפח בשפתים ולהלוא נפוי מכה אל הפועל
 מה שמקבל נגב, ומאל' דלרין דין של אמירה
 גרידא, אלא דלרין הוא הכי חמלא באר
 שמואל' קבלו נגב מכה אל הפועל, ונראה
 לחדש לפי' דכדן של חדש המדבר ואינו שומע
 שאינו יכול להשמיע לאזניו, למי' במסכת
 גריות (דף ט"ז) דכא חסרון דלרין ואינו
 יכול למדור חרומה משום דלרין לברך, נראה
 דחדש המדבר ואינו שומע יכול למדור ולקבל
 מירות ולשנוע, ולא יכא כח החסרון שאינו
 יכול להשמיע לאזניו, והענין דכיון דכיון
 דכיון שפתים אינו דין של אמירה גרידא אלא
 דכא גובי' שלרין להלוא דכד מכה אל
 הפועל כ"ל, וגם חדש שאינו שומע יכול להלוא
 בשפתיו מכה אל הפועל מה שמקבל נגב, ולכן
 גם כחדש שאינו שומע הוא בגדר כיון
 שפתים.

(ז) ועפ"י' דכד פשע למח לא אמרינן
 נקבלת מד ושנועתי וזירות דין
 שומע כעונה, דכא כשקבל דר וזירות עיי
 שומע כעונה הרי לא להלוא עדין דכד מכה
 אל הפועל, ואינו דומה לכל מקום שלרין דיוצ
 דשפיר יכול לאלח בשומע כעונה, דככל מקום
 שהוא דין של אמירה גרידא אמרינן דבאופן
 דשומע מה שחבירו מדבר סגי בכך דכא בגדר
 אמירה, משא"כ במקום דלמי' דלרין דיוצ כדי
 להלוא דכד מכה אל הפועל, פשע דכל זמן
 דלא נתקיים זה ולא להלוא דכד מכה אל
 הפועל לא יושע גם באופן דשאר כדיוצ, ולכן
 נקבלת מד ושנועתי דלרין אמירה ככדי
 להלוא דכד מכה אל הפועל לא סגי כזה
 שומע כעונה, כיון דעיי' שמיטה לא להלוא
 דכד עדין מכה אל הפועל.

כששומע מאחר שאמר הכרה לעצמו, שאומר
 שגמלי כל טוב, משום שכונתו הכוונה הוא
 לעצמו, ואינו דומה לכל הכרות שבתוס
 והכוונה אינם דוקא לעצמו, כגון: ברכת המולח
 לחם מן הארץ הוא ברכה כללית שבהקב"ה
 הוליא לחם מן הארץ, על זה מביי שומע כעונה
 שכרי כונסם והכוונה שיהיה לשא"כ
 צמירות וצברת הגומל שבתוסם והכוונה לעצמו
 אינו יכול להלוא כזה את חבירו, והעור (בסי'
 רי"ט) שבי' בפירוש דמהיי צברת גומל כששומע
 מאחר שמכר לעצמו, וכן נפסק בש"ע (סס
 ס"ה) מצוור שחולק ניסורו של הל"ה.

(ח) אלא דלמי' כשור דגם כשבתוס קאי על
 עצמו אמרינן שומע כעונה ל"ע
 קשיות הל"ה מדוע לרין המור לומר ואני,
 והנה הל"ה שם חרין באופן אחר דלמי' שומע
 כעונה דכין הוא שלרין כונס שומע ומשמיע,
 ולכן כחן כמור לא היה כונס משמיע ע"כ לא
 מהיי משפס שומע כעונה, אמנם ל"ע דכא
 כמקור לוח שלרין כונס שומע ומשמיע הוא
 במסכת ר"ה (דף כ"ט), ושם פליגי מלואים אס
 לרין כונס משמיע שוב יכא קשה דסבר דלרין
 לרין לומר ואני, וכן להלואים דסברים שם
 במסכת ר"ה דסברת המי' דעיי כונס משמיע
 הוא רק למי' מלוח לריות כוונה, אלא למי'
 מלוח לרין לריות כוונה לא נטיין כונס
 משמיע, אי"כ שוב למי' דמלוח לרין לריות
 כוונה יקשה מתני' דמור לרין לומר ואני, כה
 גם כלא אינו חרין כיון דלוח לריות חרין
 ושומע כעונה הוא גם כלא כונס משמיע.

(ו) והגד' אה' לומר דדין לנפח שפתים דים
 כדד ושנועתי וצמירות אינו דין

הגומל הוא חד סוג הדולח, על הנפש גם
 מחמד מד' דברים, ולכן שפיר יכול אחד להלוא
 אחרים אפילו כשאינם על דבר אחד, או דכא
 כד' סוגי הדולחות וכו', אלא כנפש גם
 לשניהם כדבר אחד, או צוורו יכול להלוא אחד
 לאחד.

בענין שומע כעונה לגבי צורות

קאי לעצמו, הרי לא חבירו מולאו שיערך
 הענין לעלות לשניהם, רק הוא לבדו יולח
 בשמיעתו, ושמיעת נוסח זה חשיבא כחומר
 בעצמו, ואי"כ חוץ חסרון יש כמה שחבירו
 אומר לעצמו.

(א) אמנם לפי מה שפירשו לעיל (בסימן ח'
 דגם ד' ב' מודה דלרין יולח
 בשמיעת גרידא, אלא דשמיטתו מלרף עצמו אל
 דיוצור של חבירו, י"ל דגם ללד ב' אי"כ כלינו
 יכול לאלח מחבירו, כגם ללד ב' חשב כלינו
 בדרך בעצמו כיון דעיי' שמיטתו נמשך דלרין
 של חבירו אליו, מי' י"ל דלרין יכול ללרף עצמו
 אל דיוצור שחלקתו הוא לעצמו, דעד כאן לא
 אמרינן שומע כעונה, פי' שיכול ללרף עצמו
 לדיוצור של חבירו, אלא כחמירה שאינו דוקא
 לעצמו, אלא ככגון דה צמירות שבהכוונה של
 דיוצור הוא לעצמו לרין חבירו יכול ללרף עצמו
 אל דיוצור כזה.

(ד) ולפי דברי הל"ה נראה דגם צברת
 הגומל אינו יולח משפס שומע כעונה

(א) הצל"ח (במס' גריות דף כ"א: ד"ה
 בל"ח) הקשה כהא דמבואר
 במסכת מור (דף כ:) כמי' ששומע מחבירו
 שאומר כריני מור ואמר ואני — כיו' מור,
 והקשה הל"ה לחאי לרין לומר י"ל אי"כ, כה
 כיון ששומע כעונה וברי' שומע חבירו אומר
 כריני מור, אי"כ יכא חשב כחומר כריני מור,
 וחרין הל"ה דלא אמרינן שומע כעונה אלא
 ככגון צרות וקדים שונס אחד לכולן וכוונה
 אחת לכולם, משא"כ כמור זה שאמר כריני מור
 על עצמו כיון, והענין והכוונה הוא לעצמו,
 משא"כ אף ששומע מי' אינו אלא כעונה שפניו
 יהיה מור, ולכן לרין שיאמר ואני שמשמע
 שהוא גי' מור.

(ב) ולכאורה סברת הל"ה טולה יפה רק
 לפי ד' ח' כה"ל שחבירו
 מולאו, עיי' י"ל שחבירו יכול להלואו רק
 כשבתוסם והכוונה מכיון גם לשמי, משא"כ
 כשבתוסם והכוונה הוא רק לעצמו, אינו יכול
 להלוא צברתו זו לחבירו, לא כן ללד כהי' שולח
 בשמיעתו — מדוע לא יכתי גם באופן שבהכרה

ענף שלישי
לבאר הגדר של בר חיובא וערבות

סימן ל"ה

בגדרי בר חיובא להוציא אחרים ידי חובה ודין ערבות

והוא, ובזמן שמואל סי' י"ח אות ב' צבגות
ס, ובזמניו סס בסיומן י"ד).

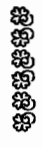
ב. מחויב בדבר לגבי בהמ"ו

בגמ' (סס מ"ח) מנואר דמי שאל כות דגן
יכול להוציא אחרים, וברשי" (ד"ה עד
שאלב כות דגן) הקשה דל"ך יכול להוציא
אחרים שאלב כדו שניעה כרי שישור כות
כוח מדרבנן, והאכל כדו שניעה חייב מה"ט
לכדו, ותורן רשי" ז"ל דבין דמחייב מדרבנן
מחייב כדבר קרינן ציב ומתילא רביס ידי
עצמו, ורשי" מציא שיעת סכסכ' דהכי דלמי
יכול להוציא רק מי שאלב כות שגס כוח איט
מחויב רק מדרבנן, אצל איט יכול להוציא מי
שאלב כדו שניעה כיון שאלב רק כות, ובתוס',
סס (בד"ה עד שאלב כות דגן) חילתו דצדמת
אם כיה גדול יכול להוציא גם כזוית אוכל כלום
דכל סכסכות כולן איע"פ שילא מתילא, והטעם
משום דכל ישראל ערבין זה לזה, ומה שאיך
לאכול כות כוח כדו שיוכל למד שאלבו משלו,
והר"ש חירן כתוס' רק סכסוף ולכן גריך

א. אע"פ שיצא מציא בברכת גומל

הנה לטיל (בסיומן י"ח) כצלו דברי הגמ'
(ברכות י"ד): דב יחודא חלס ואיתפס על
לגבי ר"ח צדחאכ ורצון אמרי לי צדיך רחמנא
דיהבן יוכלן ולא יבבן לעשרא, אמר לכו
פטרסון ימי מלאוויי וכו' והא איבכו לא קא
מודה ומשני ל"ל דענה בתריי' אמן ע"כ,
ומקשים הראשונים דלמאי גריך לענות אמן, הא
בלא"ה יכול לאלת מעטס שומע כעונה, שכי
בשומע כעונה וילאין גם כלי עניית אמן, והעור
(א"י"ח סי' רי"ט) כביא כשס הר"ש להך
משום דלוינו בר חיובא דרק בעל כנס בעלמו בר
חיובא כוח ולא אחרים, לכן הליך לענות אמן,
ואו חשיב כמנדך צדכה, והקשה בגרעק"א
(א"י"ח סימן רי"ע סי"ה) דזכו כל צדכת
כמתות דאע"פ שילא מוילא מעטס שכל ישראל
ערבין זה לזה, ולכאורה צדכת גומל נמי איכא
ערבות, ואם עכשיו איט בר חיובא עכ"ז מעטס
ערבות יבא כדון דאע"פ שילא מוילא, דהא
כיון אם כיה נס כיה לנס חייב לצדך
(ועי' קבלות יעקב צדכת סי' י"ח אות ג' ד"ה

יסקעו בעד כל הקל וממילא גריך גדר גירוף
שחוקקט חוקקע בעד כל השומע"ס, ולכן אם
איט מכיון להוציא השומע כיון כחוקקע לענומו
וליכא יוס חרובה יוכיח לנס עכ"ל, וצדמת כן
מנואר כצדני מר (א"י"ח סימן מ' אות י')
עיי"ש, ועכ"פ מנואר דצדקיות שופר י' לו
גזירת הכתוב מיוחדת של"כין התקיעה בשביל
שמיטה.
ומצעתה מיושב סחירת כרמ"ס, דכל' שופר
כתב דל"ך כוונת שומע ומשמיע,
וככל' צדכות כ' דל"ך רק כוונת שומע, ולגבי
שופר י' דין מיוחד של"כין תקיעה לערך
שמיטה כג"ל, ולכן כתי כוונת משמיע ופדברי
כאכן כאלו, משל"כ גבי צדכות דיולא עיי'
שומע כעונה, ס"ל הרמ"ש דל"ל רק כוונת
שומע, דהא קיוס כמתוכ כיוי רק עיי' שמיטה.

כזית משום דרנן עשאוכו כנרבת כהכין שאינו יכול להוליא חלל בחולל.

ולכאורה ל"ב סבת רש"י והכ"ה, דסבת

התוס' והרא"ש מוכן שפיר דשטע שיש דין ערבות כנרבת כהכין, ור"י האך יחלוק בכ"ה על דין זה ויסבור דאין יכול להוליא את מי שאלב שיטור שניעה, וכן לשעת רש"י ל"ע מש"כ דלכן מקרי בר חיובא דמחויב עכ"פ לגדך מדרנן, משמע דגל"ה לא היה יכול להוליא, ול"ע אחאי לא כ"י יכול להוליא, כל איכא דין ערבות כנכמ"ז, וממילא יוכל להוליא אף כשלא חלל כלום.

וביותר יש להקשות על שיטת רש"י כמה

שכתב דהמחויב מדרנן מחויב בדבר קריין ציב ופ"י בחולל שיטור כזית יכול להוליא את מי שאלב שיטור כדי שניעה, יקשה ממה דמבואר בגמרא ברכות (דף כ) דלא נשים מחייבין כנכמ"ז מדרנן און יכולת להוליא חלשים המחויבין מה"ט דאיום מחויבין בדבר קריין ציב, דרנן לגבי דאורייתא הויה כלוי מחויב בדבר.

ועי' כנענל המחור שם (ברכות כ) שכתב

כנענל במילתא דמי שאלב כזית שיטול להוליא את מי שאלב כדי שניעה, אף שזה שאלב כזית אינו מחויב מה"ט לגדך כנכמ"ז הנה שאלב כדי שניעה מחויב מה"ט, ולכאורה יכא דומה לנשים דמבואר בגמרא שאלב מחויב רק מדרנן א"ל להוליא מי שמחויב מה"ט, ח"ל שם: וגברא דמחויב מדאורייתא כנכ"מ אט"ג דלא חלל חלל שיטורא דרנן מסיק למאן דאלב שיטורא דאורייתא וכ"מ מ"מ כזית שיטורא דרנן כזית, וכיון דאלב מלן דמחויב כמורה, מולאו ידי חובתו אט"פ שכבר הוליא

מדאורייתא כלוי חלל שיטורא דאורייתא ע"כ, וברמב"ן שם הקשה עליו דכיון דקרייל דכל שאינו מחויב בדבר קריין מוליא את הרצום ידי חובתו האך יכול זה להוליא, ואיזו סברא הוה דכוי כלוי חלל שיטורא דאורייתא.

ג. לבאר אי ערבות פועל לעשותו בר חיובא או דערבות ובר חיובא הם ב' דברים נפרדים

והנראה צוה כשנקדים המקור דאט"פ שאל

מוליא כנ"מ (ר"י כ"ע), דל"י התם כל כנרבות כולן אט"פ שאל מוליא חין מברכת כהכין, וכתב רש"י ושאר ראשונים שהקפ"מ בין כל כנרבות לגרבת כהכין, דנרבת המלת אחריי דכל ישראל ערביין זה לזה למלת, משא"כ כנרבת כהכין לכה ערבות שכרי לא יכנס ולא יצדק, והמקור שלריך להיות בר חיובא נמי מנואר שם דת"ש שט"פ וקמן חין מוליאין את הרצום ידי חובתן משום דאיום בני חיובא, וכה"כ ה"ל דנעיין שוכא בר חיובא הוא משום דגל"ה לית ליה שייכות מלל להט"פ ואינו יכול להוליא צוה אחרי"ם.

אמנם יש לנעין מדוע לריבין חין לדין ערבות,

הא שומע כעוה ילפיין כמסקת (סוכה ל"ה) מקדא, וכיון דהגברא שמוליא הוא בר חיובא ח"כ כרי שומע מבר חיובא, ור"י יכני מטעם שומע כעוה אף בלי דין ערבות, ועי' גר"ן שם שפ"י ב"ל: כל כנרבות כולן אט"פ שאל מוליא, שכרי כל ישראל ערבים זה לזה כמלת וכוון שלא ילא חצירו כמי שלא ילא הוא דמי עכ"ל. וכן כתב ריעוניה (כהלכות ברכות פ"ה אות א') ח"ל: כל כנרבות שם חובה על האדם וחצירו שכרה גדול חייב בחובה כרבה כמורה, מולאו ידי חובתו אט"פ שכבר הוליא

עלמו, והטעם לפי שכל ישראל ערביין זה לזה, וכשצויו חייב כרי הוא כלוי חלל עשמו חייב עכ"ל, וכוונתו לומר שדין דערבות הוא כדי שיכא נעשה בר חיובא, וכייו דאט"פ דהגברא הוא בר חיובא חלל כרי כבר ילא המלה ואינו ער מחויב לנשות המלה, על זה כ"ה האך דינא דערבות דקדא ערביין בר חיובא.

אמנם יתכן לפרש בחופן אחר דנאמת

המסקין של בר חיובא ליתא בחלום שכבר ילא המלה, דכא דלריך להיות בר חיובא כייו עשמו דל"י לית ליה שייכות מלל להמלה דיומא דיש כולן מלה, ואם הוא בר חיובא אז יש לו כבר שייכות שלריך לקיוס המלה דכא הוה מחויב כעשיית המלה חלל שכבר ילא יד"ת, ואינו דומה לת"ש שט"פ וקמן שלית להם שייכות מלל להמלה.

ובהא לריבין חין לדין ערבות ל"ב כ"ג

אופנים, ח' דגללו כהלכה דערבות לא היה רשאי לנשות המלה ולומר כרבה לנענל דכרי הוא כנענל כבר ילא המלה ולמה ל"י לחור ולנשות שוכ"פ, ואי דמקוימה עבר חצירו — אינה שייכות יש לו עמו שוכא רשאי לנשות לחצירו, על זה כ"ה האך דינא דערבות דמתר לו לנשות לחצירו דשפיר מיסך שייכי אהדי מחמת ערבות, כ"י י"ל פ"ד שכ' הפני (ברכות מ"ג, ד"ה ר' יוחנן אמר) דמיימי קושי' כרש"י על כדון דנרבת כהכין כני כסוכה, וכייו דאין יכול להוליא חצירו כנרבת כהכין רק כש"פ כסוכה, וקשה דינא מדון שומע כעוה, ותי"ן הפניי דמה שיכול להוליא לחצירו הוא דכל ישראל ערביין זה לזה וכתורה אתה דמי, ונרבת כהכין לכה ערבות דלא יכנס

ולא יוכל, לכן נענין כסוכה דהוא כמקום ערבות, ומלא לפ"י דאין נענין האך דינא דערבות הוא כדי שאלב יהי' לו שייכות עם חצירו, וכלאו האך דינא דערבות לא יתכא כרבת אחד יכול להל עבר כפני אף מדון שומע כעוה דל"ה שייכות יש לו עם חצירו דכרתו יעלה כשכל חצירו, ועיי כערבות נעשו כחצורה אחת, ושפיר יש לו שייכות חל חצירו.

ד. ישוב מדוע בנרבת הגומל הוא בגדר לאו בר חיובא

ולפי המתחיל וראה ליישב דברי הרא"ש

(כ"ל אות ח') דס"ל דנרבת כהכין ח"ל יכול להוליא לחצירו משום דל"י בר חיובא, וקב"ש דמל דין ערבות די לנשותו בר חיובא, וראה שברא"ש לומר מל' ב' כ"ל ערבות און פועל לנשותו לגד חיובא, וגם לאמר שיש כדון של ערבות ח"י לריבין שוכא בר חיובא, ול"ה כ' הרא"ש שאט"פ ערבות יש גם כנרבת כהכין שכרי יש לו לרלות שחצירו יעשה המלה, אפ"י כיון שכל החיוב להודות על נם אינו חלל כשנעשה לו גם, וכל זמן שלא נעשה צו גם כרי לא מחויב להודות, ומלא שטל כד"ה ח"ל בר חיובא, ולא דמי למנילה שיש חיוב על כל גברא לקרות המנילה, ולא יכול לל"ה עיי אחרי"ם אף שכבר ילא כיון שלגבי קריאת המנילה הוא בר חיובא, וממילא יש לו שייכות למלת מנילה, משא"כ כנרבת גומל אף שמל דין ערבות כ"י רשאי לנשות המלה וכ"ל, עכ"פ אינו יכול להוליא חצירו כיון שאינו בר חיובא, דה גומל דלא היה נעשה לו גם היה לריך לו להודות ולכדך אינו נעשה לגד חיובא.

חויבה זה אינו כ"א גדולים שם בני ערבות. וחייב דרבנן ס"ל לרש"י פועל לנשות בני חויבה. משא"כ בגמ' איירי גנבים שאין יכולין להוציא אלוים — אין הכסורין דבר חויבה. אלא דלוינן בגדר ערבות. ולכן אי"ל להוציא אלוים (ומה דמסיק ל"י הש"ס דלוינן בר חויבה. כמובן דמכיון שאינן בר חויבה ממילא אינן בני ערבות וכדברי רש"י ר"ל). אך כ"ז הוא אי סבירא לן כלל ב' (כ"ל צ"ח ב') דערבות אינו פועל לעשותו בר חויבה. אמנם ל"ד אי דערבות משוי ל"י לבר חויבה אי"כ מייע פירש"י של"ך לאכול טכ"ס כות. הא גם בני כות יכול להוציא אלוים ובתוס', דברי גם בצרכמ"ז איכה ערבות, ומוכח לכאורה דס"ל כלל ב' כ"ל ערבות אינו עשה שיכח לבר חויבה.

ח. שיטת רש"י הוא בספרת הפני" דע"י ערבות נעשים לחבורה אחת

אמונם יש לטעון דהרי ל"ד ב' (כ"ל צ"ח ב') כאלו נאחד מהאופנים דמכ"ע ל"ך לדין ערבות דנל"ה אסור לו לאמרו דאחכ שייכות יש לו עם חבירו שיאמר חבירו עטורי. וכ"ז במקום שאסור לאמרו דכ"ר יא חתוכה. משא"כ במקום שמוחר לאמרו אז אי"ל לדין ערבות. וא"כ גנבים של"כין לברך צרכמ"ז טכ"ס מדרבנן אמאי נענין דליתנייהו בדין ערבות. כלא לריבין לברך. וממילא יבא בבחן להוציא אלוים.

וב"ל דרש"י יפרש ע"ד שפי' כפמי' (מוצה לט"ל צ"ח ב') שמלבד כדון של שומע כעונה לריבין אינו גם לדין דערבות. דכלל ערבות לא נעשו לחטרה אחת שיהא להם שייכות להוציא אחד אח חבירו. ולפי"ז אף

לברכה בגמול. דברכה גומל הרי כל זמן שלא נעשה לו גם לית ליה שייכות לברכה גומל ובי"ל משא"כ צרכמ"ז כיון שבדיו לאכול ולברך מוחשב כשי"ר לאחור דבר. והוא שיעשה פטולה שיערך לברך צרכמ"ז ע"י שיתפלג. ומאלו ש"ס בדיו היכולת להעשות בר חויבה. לא כן בברכה גומל לא שייך שיעשה גם ויערך לברך ברכה בגמול. שרי בהם אינו בדיו לעשות (ואם הוא בדיו אז אינו בגדר נס). ומש"ה צרכמ"ז גומל אינו בר חויבה להוציא אחרים.

ז. ליישב שיטת רש"י הנ"ל באות ב'

דמה ספקשניו לעיל (צ"ח ב') על שיטת רש"י דאם מחויב מדרבנן כבר הוא בגדר בר חויבה. ובגשם מוציא בגמולא שלם החיוב רק מדרבנן אינן יכולות להוציא אלוים דלוינן בר חויבה ולא אמרינן דחייב דרבנן עושה שיכ"ו בר חויבה. הריא דבאמת מה עושה לגדרי בר חויבה ס"ל לרש"י דליכא חסרון גנבים. דכיון שכן מחויבין טכ"ס מדרבנן ליכא חסרון דבר חויבה. והא דמבואר בגמולא דאם החיוב רק מדרבנן אינו יכול להוציא. אין הכסרון משום שאינו בר חויבה. אלא הכסרון הוא דאין להם שייכות לענין ערבות ופ"י ה"א"ש (ס"ב.) וכפירושו של הגרשק"א בדברי הר"ה"ש (א"ח"ט ס"י רע"ח) דגם שום בני ערבות ינוכו. אלא שנאמת שאינן מחויבות מכ"ת אינן מלוויים בערבות. והו' אצט"י הגמ' שם אי שנים מחויבות בצרכמ"ז מכ"ת דאז יכולות להוציא אלוים דיש לכן ערבות ככל שאר מאות ספן מחויבות מכ"ת.

ואם כנים דבריו מיישב שיטת רש"י. דמה פירש"י דחייב דרבנן פועל לעשותו בר

ה. ביאור פלוגתת הראשונים הנ"ל באות ב' ועפ"י"ז יובן על נכון ממקוה כרסושים (כ"ל צ"ח ב') אי צרכמ"ז המון אספה להוציא אף כשאינו אולל כלום. מטעם ערבות. דלפי מה שנבאר (צ"ח ב') דערבות ובר חויבה אינם תלוים זה בזה. ושי"ך לוד דחייב ערבות איכא ותנאי של בר חויבה ליכא. מטעם י"ל דמכ"ע סבני רש"י וצ"ה"ג (ולפי כר"י גם שיטת צרכמ"ז כן) שאף שיש דיני ערבות גם בצרכמ"ז המון מ"מ אינו בר חויבה. ואינו דומה למגילה. דמגילה הוא מחויב כיון ולכן אף שילא מכ"ר אפי"ה יש לו שייכות לקריאת המגילה כ"ל. משא"כ בצרכמ"ז של זמן שלא אכל אין לו חייב כלל לברך צרכמ"ז.

ואינו מחויב היום לברך צרכמ"ז. אלא כשאל מחויב לברך. ע"כ אינו יכול להוציא אחרים כל זמן שלא אכל כיון דלא מקרי בר חויבה. אכן הסוס' ס"ל כלל הוא ערבות פועל שיכ"י נקרא בר חויבה. ולכן שפיר קצתו שיכול להוציא גם כלא אכל כלל. דכיון דיש לו ערבות על חבירו שיכ"ר צרכמ"ז. נעשה כזה בר חויבה ויכול להוציא חבירו.

ולפי"ז יתיישב גם סברת בעל המחור דהא שאינו יכול להוציא כלא אכל הוא משום שלמד שיש חסרון דבר חויבה. דכיון שאין החיוב לברך צרכמ"ז המון אלא על מי שאכל. ממילא מי שלא אכל לא נתחייב בצרכמ"ז וליה ליה שם שייכות למלכו ז'

שיוכלו להוציא. ואינו דומה למגילה שהוא מחויב היום לקרות המגילה. ואף שכבר קרא המגילה אפי"ה כיום אינו ליה שייכות למלכו קריאת המגילה. משא"כ צרכמ"ז המון כל זמן שלא אכל אין לו עדיין החיוב ולכן אינו יכול

להוציא אחרים. משא"כ כשאוכל כות או אף שאין לו חייב מכ"ת לברך צרכמ"ז דהא לא אכל שיטור כרלוי. עכ"ז כיון שהוא גדול דלית ליה שייכות לברכה המון שרי אס יאכל כשיטור מחייב לברך מכ"ת. הש"ך ל"י שפיר דלית ל"י שייכות לברכה. משא"כ גנבים וקטנים אף שם מחויבים מדרבנן. עכ"ז כיון שאינם מחויבים אף פעם מכ"ת לברך טוב לית ליה שייכות כלל לברכה המון שהוא מכ"ת. ואינם בכלל בר חויבה.

י. תהי"ת הרא"ש ויישוב שיטתו

אולם יש לטעון על הטען לפי מה שנאמר שברא"ש ס"ל בצרכמ"ז בגומל אינו יכול להוציא משום דס"ל דערבות אינו עושה לבר חויבה. ובר חויבה אינו כל זמן שלא נעשה לו גם ואינו דומה למגילה וכ"ל. כלא לעיל (צ"ח ב') כאלו שברא"ש מחרין על קשיית כרסושים א"ך יכול להוציא מי שאכל שיטור דרבנן. משום שנאמת יכולים להוציא גם כשאינו אולל כלום. הרי לפי"מ שנאמר ערבות ס"ל כות דס"ל שהוא בר חויבה משעם ערבות. או י"ל דסברת הסוס' דהו' גופא שלם אולל ל"ך לברך סגי לעשותו בר חויבה. אמנם לפי זה נמלא שברא"ש סותר את עצמו. שלגבי ברכה גומל ס"ל שאינו בר חויבה כי אס במקום שם עליו כבר החיוב. וגבי כהמ"ז כותו שהוא בר חויבה.

אכן יש ליישב שיטת הרא"ש דלעולם ס"ל כלל כ"ב דערבות אינו עושה את האדם לבר חויבה. ומש"ה צרכמ"ז בגומל אינו בר חויבה כיון שאינו מחויב כיום. והא דצרכמ"ז ס"ל שהוא בר חויבה הריא שם נפק"מ בין צרכמ"ז

נמקס שגרוי לנדך אי"ל לו להוציא לאחריס
 גדליכא ערבות (וצרכת כהנין נעשית כחבורה
 עיי כסיכב), ומאל דלף דהמפרון דבר חיובא
 ליכא נשמיס, מי"מ כיון דלויין בני ערבות אי"ל
 לכן להוציא אשמיס צברכמ"ו.

אמנם י"ז לעיין בשאלת בגמרא א"ס נשים
 מייבנות צברכמ"ו דלורייתא, וצארי
 דכותה בגמרא לשאלו א"ס מייבנות בערבות, כלא
 א"ס א"ס מייבנות מבי"מ, אכל מדרבנן צורחי
 דחייבין, וא"כ יכא כלא ערבות מלא מייב
 דרבנן (דכא כל מלא שכן מייבנות י"ז לכן
 ערבות לפי צינור כרעק"ל נדעת כר"א"ש),
 וכיון דחסרון דבר חיובא ליכא בשחייב מדרבנן,
 וכל החסרון הוא מלא בערבות, הא א"ס מייבנות

מדרבנן י"ז ערבות עבי"ס מדרבנן, בשלמה
 לרשמי"ס דחייב דרבנן אינו בגדר בר חיובא
 מהי"ס מייבנות עפ"י דכותה בגמרא לומר דכיון
 דלויין מייבנות מבי"מ כן בגדר לאו בר חיובא
 כלפי המחייב מהי"ס, אכל לרש"י דבר חיובא
 מדרבנן הוא בגדר בר חיובא מהי"ס, וכל
 החסרון בסוגיא הוא מלא בערבות, ל"כ דיכא
 יוכלו להוציא מלא מחייב ערבות של דרבנן, דכא
 מדרבנן כן מייבנות לנדך, וא"ל דשופ"ת רש"י
 כשיטת הל"ה נמסכת ברכות (דף מ"ה), דעל
 מלת דרבנן ליכא ערבות, ולכן א"ס מייבנות
 מהי"ס ליכא ערבות מייב של ערבות ולכן אינו
 מוציאין אשמיס, וצינור שיטת הל"ה עיי
 בדברי"ט בסיומן ל"ו.

**בענין ב' דרבנן להוציא חד דרבנן
 ובענין ערבות ובר חיובא**

א. מחלוקת בקטן שאכל בוי"ת אם מוציא
 בברה"מ"ו לגדול שאכל בוי"ת
הנה כתבו כחוס' נמסכת מגילה (דף י"ט):
 ד"ה ור"י מבטיח, דמה דמבואר נמסכת
 ברכות (דף כ') דקטן שאכל פת מוציא את אצ"י
 שאכל רק בוי"ת, דנפיקס מחייב הוא מדרבנן,
 כיו"ט דוקא צאופן שאכל כון ד"י שיעור שיעור
 שאז חייב מן הכותב לנדך עליו, משל"כ צאופן
 שאכל כון רק שיעור כותב שזכו בו מחייב רק
 מדרבנן, או אי אפשר להוציא כאלו כגם שאכל

רק שיעור כותב מחייב הוא ג"כ רק מדרבנן,
 משום דמחייב דקטן הוא ב' דרבנן ומחייב של
 כאלו הוא רק חד דרבנן ואין ב' דרבנן מוציא
 חד דרבנן.
והקשה כרעק"ל (נמסכת ברכות פ"ט
 ונתבארתי ח"א סימן ו' ד"ה
 ומכ"ט), ו"ל: וקשה ל' הא חייב דגדול שאכל
 כותב יוכל להוציא לגדול שאכל כדי שיעור.
 דכא דרכה במעלות, ומחייב א"ס כלא אכל כולל
 יוכל להוציא, אלא דנפי שאלו כותב מכת

כאמסתמך דואלת ושנעת מי שאלו הוא
 יצרך, אי"כ גם בקטן שאכל בוי"ת דשי"ך ב'
 ואלת ושנעת ב' ר"י להוציא לגדול שאכל
 כדי שיעור, ואינו מטעם צ"ח רק חסרון דקטנות
 דצברא כנעמו לא בר חיובא דמלא כולל, וא"כ
 מוציא יוכל להוציא לגדול שאכל בוי"ת, ולא
 מקרי ב' דרבנן דמה שאינו מחייב עתה מלא
 מקרי ב' דרבנן כיון דז"ו ר"י דמיי"מ בר חיובא
 מקרי אלו יאכל, ויכול להוציא לפני חיובא
 דלורייתא וכי"ל, עכ"ל. וצדדים וחיובים נמסכת
 ברכות פ"ט חולק על חוס' וסובר דיכול הקטן
 שאכל כותב להוציא אצ"י שאכל רק בוי"ת.
 עיי"ש.

ב. מחלוקת הוסיקום בקטן שהתפלל בליל
 שבת אם מוציא בקידוש לגדול שהתפלל

בבר כותב לעיל מה שבכתב הגדול מדרבנן
 (א"ר"י סימן רע"ח) על מש"כ המג"א

דכן י"ג שיש שלא ראוי אלא כ"כ שערות לא
 סמכין לחוק דלורייתא וא"כ לקדש לנשים,
 וכתב ב"ב"ל: וכי"ט א"ס לא התפלל באשכ
 ערבות, אכל א"ס כבר התפלל ערבות כבר
 יא"ה י"ח דלורייתא כמה שהזכיר בפסלה
 וכמצינו בס"ק הקודם, ולכן קטן כן י"ג
 מוציא וסמכין לחוק ונמסכת כניא ב'
 שערות, שזו מלאמי כן בחלוכי רכב, ולפי זה
 אפילו קטן פחות מיי"ג מוציא באשכ א"ס
 התפלל ערבות דלויין ומשיק דרבנן, וא"ס
 גם הקטן התפלל ערבות וכו' הקטן ב' דרבנן
 והלכה מלא דרבנן עיי' לעיל בסיומן קפ"ו
 נמג"א ס"ק ג'.

וכתב על זה כרעק"ל (בשר"י ח"א סימן ו'
 ד"ה ולענין ו"ל: ולענין נמסכת ב' ב')

גורא דה אינו, דכא בקידוש דיון דלא י"ל
 מוציא, אי"כ לא מקרי בקטן ב' דרבנן, לגני מה
 שילא בתפילה מדלורייתא זה לא מקרי פטור
 וליכא חסרון צ"ח, דגדול כה"ג שילא בתפילה
 יוכל להוציא למי שלא התפלל א"ס דכא דרבנן
 ואינו כן דלורייתא, דלף בקידוש ממש לעצמו
 (וכי"ט דבר י"ל גם מחייב דרבנן) יוכל להוציא
 אחרי"ם, וא"כ אלו דיון רק מלא עשור דקטנות
 כיון דצדעמותו אינו בר חיובא מדלורייתא אי"כ
 להוציא לבר חיובא וא"כ כיון דה דרבנן,
 ושאינו נמגי"ל ותפלה דלויין קטן מוציא לגדול
 משום דלא אחי תרי דרבנן ומשיק לחד דרבנן
 א"ס דגם נמגי"ל ותפלה א"ס י"ל מוציא, כה"ס
 עכ"פ בתפילה כיון בר חיובא דתרי דרבנן דלא
 משכחת חיובו אלא כתיב דרבנן, אכל בקידוש
 כנעם הוא דלורייתא, אלא עתה דקטן כבר
 התפלל י"ל די קידוש דלורייתא זה לא כיון
 חסרון, כיון דבר חיובא הוא כנעמו ג"ל
 קידוש מוציא כיון כמו נעמלא, דמי שקדש
 יוכל להוציא לאחר שלא קדש, ודו"ק עכ"ל.

ג. ערבות על מצוה דרבנן חשוב למחייב בדבר
 רק מדרבנן

והנה נספר שיש הכרה (שער ברכה ב' סימן
 ג') כניא מה שבכתב כרעק"ל (כני"ל
 צא"ח א'), וצד"ה אמנם כתב ח"ל: אמנם
 צדרי מהו עם כ"ק מיי"ג בגלוי"ק רשעב"ג
 מסכתבש"א ז"ק"ל אמר ל' שקשיות רשע"ל
 (על חוס' כני"ל צא"ח א') לקיי"מ דשפ"י חשב
 ב' דרבנן א"ס דגדול שלא אכל מוציא כיו"ט
 מטעם ערבות חשב מחייב צדרי, וערבות הוא
 רק כשתצ"ו אכל כדי שיעור ותצ"ו חייב
 מדלורייתא מוציא הוא ערב ענברו ותשיב
 מחייב צדרי מדלורייתא, משל"כ כלא דכדול

הרב"ש ל' אב' ע"ה

מעשה

פרק י"ח

נסים

שכה

700 - 317 - 700

בדין מי שנתחייב בארבעתן אי סגי בכרחה אחת

7 א. נתחייב בארבעתן כאחת

שו"ת פרי הארץ ח"א סימן ז:
כשו"ת פרי הארץ נשאל במי שנתחייב בארבעתן כאחת כגון שהלך במדבר, ומשם ירד לים הגדול וחלה בהיותו ובספינה וחבשוהו שם בספינה על עסקי נפשות ובצאתו מן הספינה ניצול מבית האסורים ונתרפא מחליו בעת ההיא - אם יכרך ד' ברכות או נימא דכרחה אחת מפטר.

והעלה בתשובה דכרחה אחת לכולן סגי, ומתרי אנפי חזא ד"ל דכל חיוב ההוראה שלו הוא אחד מאחר וניצול כאחד מהר' צרות, והוי כהעלה אחת.

ואף אי נימא דאיכא הכא ד' הצלות ועל כל הצלה יש לו חיוב לברך, מ"מ הא חיזון דעשרה שעושיין מצוה אחת יוצאים בכרחה אחת, וכן אחד העושה עשר פעמים מצוה אחת יוצא בכרחה אחת, כמבואר כל זה בטו"ש סי' ח' סעיף ה', דמספר אנשים המתעטפים בטלית כאחת, אם רצו אחד מברך לכלם.

ובסעיף י"ב דאם לבש כמה טליתות בלא הפסק - יברך ברכה אחת לכלם. אלא דיש לדחות דשאני התם דהכל מין חיוב אחד, ואילו הכא יש לומר דהו"ב מיני חיובי הוראה, דכל אחד מן הארבעה הוא מין הוראה נפרדת.

ואמנם, כיון דמיני החיובים דומים זה לזה, יש לומר דכרחה אחת יוצא, מה גם דנוסח הכרחה לכל אחד מהארבעה שוה, ולא מברכים ברוך שעשה לי גם במדבר, שעשה לי גם כים, ובחבוש - שהתינו ממאסר, ובחולה - ברוך שריפאני.

ומן האמור העלה למסקנה דכיון שנתחייב בארבעתן בבח אחת וכל הארבעה ברכתן שוה בנוסח - יפטור הכל בכרחה אחת.

ב. נתחייב בהגומל מספר פעמים

ומדברי פרי הארץ נלמד דכל שהיו בנפרי, כגון הלך במדבר והגיע לשוב ולא בירך הגומל, שוב ירד לים ועלה ממנו ולא בירך הגומל וכן על זה הדרך, יברך הגומל על כל פעם ופעם. ואכן בשאלה כגון זו דנו הפוסקים כפי שנבאר להלן.